

Paralympisch talent in het regulier onderwijs

De ambitie van Nederland om qua topsportprestaties tot de top tien van de wereld te behoren geniet steeds bredere ondersteuning (Van Bottenburg, 2009). Voorwaarde om deze ambitie te realiseren is de verdere ontplooiing van een prestatiegericht topsportklimaat. Dit geldt voor de valide maar ook voor de minder valide sport. Talentdetectie, talentidentificatie¹ en -ontwikkeling zijn een nog weinig ontwikkelde pijler binnen de minder valide sport in Nederland. Met name door hierin te investeren kan Nederland de competitie aan blijven gaan met grote landen als China, Duitsland en de Verenigde Staten. Deze landen beschikken over meer financiële middelen en hebben een veel grotere bevolking. In Nederland is voldoende potentieel talent aanwezig. De uitdaging is echter om het aanwezige talent vroegtijdig te herkennen.

Door: Guy Steenweg, Frank Jacobs en Sebastiaan Platvoet

In opdracht van NOC*NSF en tevens ter afsluiting van de studie Master of Sports van een van de auteurs, is de huidige positie van de Nederlandse gehandicapten(top)sport en het belang van talentdetectie en -identificatie voor mindervalide sporters onderzocht. De volgende vraagstelling stond in het onderzoek centraal: *Wat is de stand van zaken met betrekking tot het proces van de talentdetectie en -identificatie van de Paralympische sporters binnen reguliere sportbonden, welke (f)actoren zijn op dit proces van invloed en kunnen het succes van de instroom van Paralympisch talent bevorderen?*

Methode

Het onderzoek betrof een interpretatief, beschrijvend en kwalitatief onderzoek, waarbij het ging om inzicht krijgen in en het begrijpen van de ervaringen en overwegingen van de mensen die direct bij de instroom van Paralympisch talent in Nederland betrokken zijn.

Onderzoekspopulatie

Op basis van door NOC*NSF aangeleverde contactgegevens, zijn de sportbonden met een Paralympische sport (N=18) benaderd voor medewerking aan het onderzoek. Daarnaast zijn semi-gestructureerde face-to-face-interviews afgenomen bij Paralympische bondscoaches (N=6) en vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs binnen het regulier onderwijs

(N=3). Tevens is er een interview afgenomen in Londen met Nick Heyworth. Hij is manager binnen Parasport Great Britain en verantwoordelijk voor een succesvol gebleken strategie, Playground to Podium (P2P), voor de detectie van Paralympisch talent.

Dataverzameling en -analyse

Op basis van deskresearch is een theoretisch kader geplaatst rondom het thema 'instroom van Paralympisch talent'.

Middels een webenquête voor Paralympische sportbonden is de huidige situatie ten aanzien van talentwerving in kaart gebracht. De enquête bestond uit vragen met gesloten, meerkeuze- en open antwoordopties gerelateerd aan de instroom van Paralympisch talent. Om de literatuurstudie en de kwantitatieve data van verdieping te voorzien, richtte het derde deel van het onderzoek zich op een kwalitatieve analyse door middel van het afnemen van semi-gestructureerde face-to-face-interviews. De interviews kregen vorm door middel van een zogenaamde topiclijst. De topiclijsten zijn tot stand gekomen op basis van het theoretisch kader, de resultaten van het afgenomen interview in Engeland, de doelstelling en vraagstelling van dit onderzoek en de eigen ideeën van de onderzoeker. Het laatste deel van het onderzoek richtte zich op het regulier onderwijs. Mede op basis van onderstaande vragen is gekeken naar de ervaring, kennis en visie van de actoren binnen het regulier onderwijs ten aanzien van Paralympische talentwerving:

- *besteed je weleens aandacht aan de gehandicaptensport?*
- *heeft u kennis van de gehandicaptensport?*
- *welke rol is er volgens u weggelegd voor de vakleerkracht en/of combinatiefunctionaris met betrekking tot de detectie van Paralympisch talent?*
- *wat heeft u nodig om Paralympisch talent te kunnen herkennen?*

Resultaten

Vanuit deskresearch wordt duidelijk dat de langetermijnambitie van Nederland voor de deelname aan de Paralympische Spelen een top-10 positie is. Vanwege de afwijkende

»

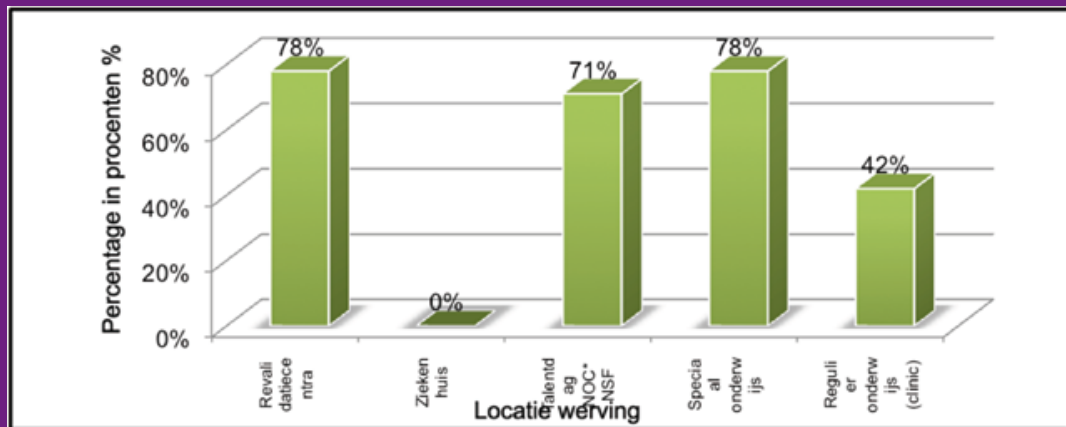
ontwikkelingsfase die de gehandicaptensport inneemt ten opzichte van de valide topsport, staat de bijdrage van de Nederlandse gehandicapten-sport op het hoogste internationale podium momenteel onder druk (Breedveld, 2008). Successen die Nederland in het verleden heeft behaald zijn geen garantie voor succes in de toekomst. Er moeten keuzes worden gemaakt en initiatieven dienen te worden ontplooid op het gebied van het topsportbeleid, om deze druk te ontlopen en de ambities waar te maken.

Vindplaats Paralympisch talent

Wanneer respondenten spreken over het werven van nieuwe sporters, noemen zij verschillende plaatsen waar de doelgroep in de toekomst (mogelijk) gevonden kan worden. Bij de vraag waar de sportbonden momenteel talent werven is zichtbaar dat de focus op dit moment ligt op de revalidatiecentra (78%), het speciaal onderwijs (78%) en de talentdagen georganiseerd door NOC*NSF (71%). Zes van de veertien respondenten (42%) geven aan het regulier onderwijs ook te betrekken bij het werven van Paralympisch talent door het aanbieden van een clinic gerelateerd aan de gehandicaptensport (figuur 1).

Op basis van de huidige werving stromen nieuwe talenten met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar in. Met het oog op de toekomst geeft 85% van de respondenten (N=14) aan een voorkeur te hebben voor jonger Paralympisch talent.

Belangrijke locaties voor het vinden van Paralympisch talent in de toekomst zijn de revalidatiecentra (85%) en de talentdagen van NOC*NSF (64%) (figuur 2). De resultaten laten verder zien dat het onderwijs als een belangrijke talentvijver wordt beschouwd voor het detecteren van jong talent. Er is echter een verschuiving zichtbaar van het speciaal onderwijs (afname van 36%) naar meer aandacht voor het regulier onderwijs (toename van 23%). De sportbonden tonen steeds meer interesse hiervoor omdat kinderen in het regulier onderwijs in het algemeen over betere cognitieve vaardigheden beschikken. Cognitieve vaardigheden zijn voorwaardelijk om het ontwikkeltraject optimaal vorm te geven. Waarschijnlijk spelen de recente ontwikkelingen van het passend onderwijs eveneens een rol, er nemen steeds meer kinderen met een beperking deel aan het regulier onderwijs.

Figuur 1. Huidige talentwerving sportbonden (N=14) per locatie

De rol van het regulier onderwijs

Vanuit deskresearch wordt duidelijk dat door het stijgende topsportniveau en de toenemende internationale concurrentie het aantal trainingsuren dat nodig is om in de sport de top te bereiken zal toenemen. Vroege talentherkenning, in het primair onderwijs, wordt daardoor steeds belangrijker om sportsuccessen te kunnen blijven boeken (SCP, 2006). Ook Van den Bosch en de Cocq (2006) onderstrepen dat het essentieel is dat talent al op vroege leeftijd wordt erkend. Zij omschreven talentdetectie als het systematisch en gestructureerd opsporen van sportief talent bij jongeren vanaf de schoolrijpe leeftijd.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de bondscoaches het belang van vroege detectie erkennen. De bondscoaches benoemen daarbij het regulier onderwijs als mogelijke vindplaats van jong potentieel talent. De bondscoaches zien hierbij een belangrijke rol weggelegd voor de vakleerkracht sport- en bewegingsonderwijs (SBO) en/of buurtsportcoach. Echter geen enkele sportbond heeft hier op dit moment een ingang voor gevonden en/of speelt hier actief op in. Groot-Brittannië heeft inmiddels een succesvol gebleken strategie ontwikkeld, genaamd Playground to Podium, waarin Paralympische talentdetectie plaatsvindt binnen de lessen sport- en bewegingsonderwijs in het regulier onderwijs.

De rol van de vakleerkracht SBO

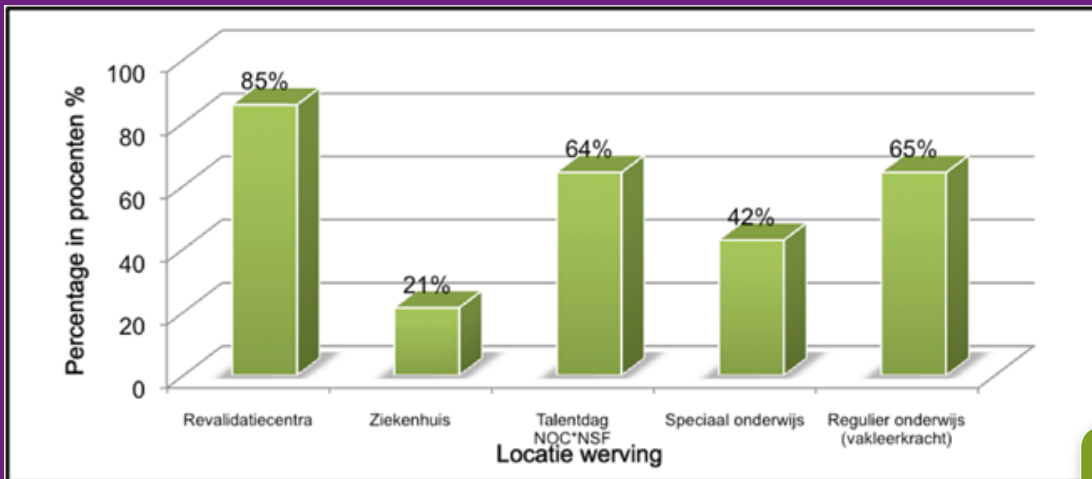
Volgens Plavoet, Elferink-Gemser en Visscher (2010) zijn de vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs (SBO) de meest geschikte professionals om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de aanwezigheid van talent op sportief vlak bij leerlingen vast te stellen. Tevens blijkt uit onderzoek dat een positieve opgedane ervaring tijdens de lessen SBO kan leiden tot empowerment van een kind met een beperking op vele aspecten (Brittain, 2004). Volgens Brittain (2004) dragen positieve ervaringen met SBO binnen het regulier onderwijs bij aan een langetermijneffect ten aanzien van sportdeelname en zodoende mogelijk ook aan een sterker Paralympisch team in de toekomst.

De geïnterviewde vakleerkrachten SBO staan positief tegenover de gehandicaptensport in het regulier onderwijs. Het wordt door deze respondenten gezien als een verrijking van het vakgebied. De respondenten benadrukken echter dat de kennis ten aanzien van de gehandicaptensport minimaal is en bijscholing een voorwaarde is voor het herkennen van Paralympische talent en/of het geven van een passend sportadvies voor de toekomst.

Conclusie

Binnen de Paralympische sport is net als in de valide sport jarenlange training vereist om op topniveau mee te kunnen doen. Dit betekent dat het voor veel sporten

Figuur 2. Toekomstige talentwerving sportbonden (N=14) per locatie

essentieel is dat talent al op vroege leeftijd wordt herkend. Talentdetectie richt zich voornamelijk op jonge kinderen en laat deze kinderen doorstromen naar sporten die aansluiten bij hun capaciteiten en interesses.

Scholen hebben de wettelijke plicht hun leerlingen sport- en bewegingsonderwijs (SBO) aan te bieden. Zij kunnen in de lessen sport- en bewegingsonderwijs zo direct invloed uitoefenen op het activiteitsniveau van alle leerlingen en aandacht schenken aan verschillende sport- en beweegvormen (Stuij et al., 2011). Het primair onderwijs is daardoor belangrijk in het herkennen van potentieel Paralympische talent.

De vakleerkrachten sport- en bewegingsonderwijs zijn de meest geschikte professionals om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen aan te leren en om de aanwezigheid van talent op sportief vlak bij, zowel valide en mindervalide, leerlingen vast te stellen. Met de Nederlandse ambities en toenemende aandacht voor excellentie in het onderwijs liggen er nu ook goede mogelijkheden om de rol van de vakleerkracht SBO in het detecteren en ontwikkelen van Paralympisch talent te versterken. De sportbonden wensen dan ook een landelijke samenwerking met het regulier onderwijs.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten en de conclusie zijn onderstaande aanbevelingen voor het verder ontwikkelen van het Paralympische talentdetectie- en -identificatiebeleid geformuleerd.

- In samenwerking met de KVLO dient NOC*NSF ervoor te zorgen dat de gehandicaptensport structureel deel uitmaakt van het regulier sport- en bewegingsonderwijs. De vakleerkrachten SBO en/of sportbuurtcoaches dienen geschoold te worden om kinderen met een beperking van

een passend sportadvies te kunnen voorzien. Landelijke bijscholing en meer aandacht voor de gehandicaptensport binnen de academies voor lichamelijke opvoeding (ALO) is noodzakelijk om de actoren in het regulier onderwijs van voldoende kennis te voorzien.

- Om kinderen met een beperking van een passend sportadvies te voorzien is het aan te bevelen om een specifieke sport(advies)test te ontwikkelen voor deze doelgroep. Gezien de deskundigheid van de vakleerkracht SBO is het van belang om samen met de sportbonden te komen tot een sporttest om sport- en bewegingsvaardigheden op jonge leeftijd bij leerlingen vast te stellen. Daarnaast is het aan te bevelen om een online tool/database te ontwikkelen waarmee de vakleerkracht samen met het kind kan zien welke gehandicaptensport voor het kind in aanmerking komt en welke clubs er te vinden zijn. Gezien het succes kan de in Engeland ontwikkelde strategie Playground to Podium hierbij dienen als best practice voor de Nederlandse situatie.

Referenties

- Abbot, A., Collins, D., Martindale, R. & Sowerby, K. (2002). *Talent Identification and Development: An Academic Review*. Edinburg: SportsScotland
- Bottenburg, M. van (2009). *Op jacht naar goud, Ontwikkelingen in het topsportklimaat in Nederland (1998-2008)*, Nieuwegein: Arko Sports Media
- Brittain, I. (2004) 'The Role of Schools in Constructing Self-perceptions Regarding Sport and Physical Education in Relation to People with Disabilities'. Sport, Education and Society
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2011). *Beleidsbrief Sport: 'Sport en Bewegen in Olympisch perspectief's* Gravenhage.
- Notté, R., Van Kalmhout, J., Van Lindert, C. (2011). *Monitor Integratie van Gehandicaptensport binnen reguliere sportbonden*. W.J.H. Mulier Instituut: Den Bosch / Arko Sports Media: Nieuwegein.
- Platvoet, S., Elferink-Gemser, M. & Visscher, C. (2010). *Sporttalent herkend*. Vakblad Lichamelijke opvoeding, nummer 5, mei 2010, 6-9.

Noten

- 1 Talentdetectie is het proces van het herkennen van sporttalent dat nog niet actief is in een bepaalde sport. Talentidentificatie is het proces van het herkennen van sporttalent in een bepaalde sport (Williams & Reilly, 1998)

Guy Steenweg is docent bij het instituut voor sport- en bewegingsstudies van de HAN.

Frank Jacobs is docent/onderzoeker op de Haagse Hogeschool en docent in de Master of Sports.

Sebastiaan Platvoet is teamleider van het kennisteam Talent bij het Instituut voor Sport- & Bewegingsstudies van de HAN. Hij doet promotieonderzoek naar talentherkenning in het sport- en bewegingsonderwijs. ◀

Contact:

guy.steenweg@han.nl